

„Me ei taha olla, ei ole /vaikiv, ununev lehekülg / aegade raamatus“

Tamme Leht

TARTU TAMME GÜMNAASIUMI KOOLILEHT

Nr 4/6

Lisett Pärna: Oma saatuse ees oleme kõik alasti
Artur Anderson: „Jõulutunneli“ eetilisuus
Kristjan Kalam: Hariduse (ja inimkonna tulevikust) vol 2
Humanitaarsuunast saab kultuurisuund
Kaheksa fakti, kuus arvamust ja üks tõdemus C.L.I.C.K. projekti kohta
Luulet
Tamme Leht sai 1-aastaseks!

TAMME LEHE TOIMETUS

Peatoimetaja

Eliise Elken

Peakeeletoimetaja

Hanna-Annika Kuulmets

Keeletoimetaja

Marju Vestman

Toimetaja

Kristi Vint

Toimetaja

Lisett Pärna

Toimetaja

Helina Kalbe

Toimetaja

Triin Hunt

Toimetaja

Victoria Prins

Toimetaja

Madli Utt

Juhendaja

Karl Pütsepp

ÄRGE ALLUGE PROVOKATSIOONIDELE!

Kas pole mitte hea naasta veebruarivaheajalt, mille vastu esialgu isegi allkirju taheti koguda? Kas pole mitte imeline mõelda, et peale arvestustenädalat on koolis käia vaid viis ja pool nädalat ning peale neid kõige kaunimaid nädalaid, mil hakkab kevad ärkama ning loodus tärkama, ootab meid ees taas vaheaeg? Siinkohal suur näpuvibutus neile, kes eelmisel aastal lisavaheaegade pärast suur kisa ja kära tegid ning aitäh juhtkonnale, kes nendele provokatsioonidele ei allunud.

Suur oli minu üllatus, kui arvestustenädala esimesel päeval minu tuppa üks unine talveunest ärrganud kärbes lendas. Ilmselt äratas teda aknalauale paistnud päike, mis minu lõunapoolsete akendega toast tõelise troopika tegi. Kui tulla tagasi tüütu kevadekuulutaja juurde, siis see polnud üldsegi mitte ainus kevadmärk, mida märtsikuu esimestel päevadel täheldasin. Järgnevatel päevadel kohtusin jalgratturitega ning ühe muhedate vuntsidega papiga, kes rõõmsalt mootorrattal Ülenurme poole kimas. Kui minna aga julgemate kevadekuulutajate juurde, siis vajab äramainimist see, kuidas ühel tavalisel reedesel päeval jalutas mööda Riia tänavat mulle vastu naisterahvas, kelle jaoks lühikesed püksid ning maika piisavaks kehakateteks sobisid, samal ajal kui mina paksus talvejopes higistades oma riidevalikut kirusin.

Isegi tänavad on lumehangede sulamisest veeniresid täis ning päike, oh see päike! Algamas on kevad, võrratu kevad! Aeg on välja sirutada taas oma tiivad, pühkida näolt talvemasendus, pakkida kappi paksud riided, nautida rohelist ning miks mitte ka nautida aega oma uue kallima kõrval jalutades, sest kevad on ju teadagi ka suur armastuse tärkamise aeg!

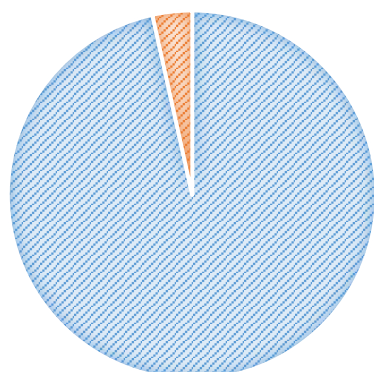
Oh, kuid suures kevadärevuses ärge unustage seda, et alanud on viimane periood!

Peatoimetaja

Eliise Elken (11.ME)

KAS OLED RAHUL PRAEGUSE VAHEAJASÜSTEEMIGA?

■ Jah ■ Ei

OMA SAATUSE EES OLEME KÕIK ALASTI

Lisett Pärna (11.ME),
toimetaja

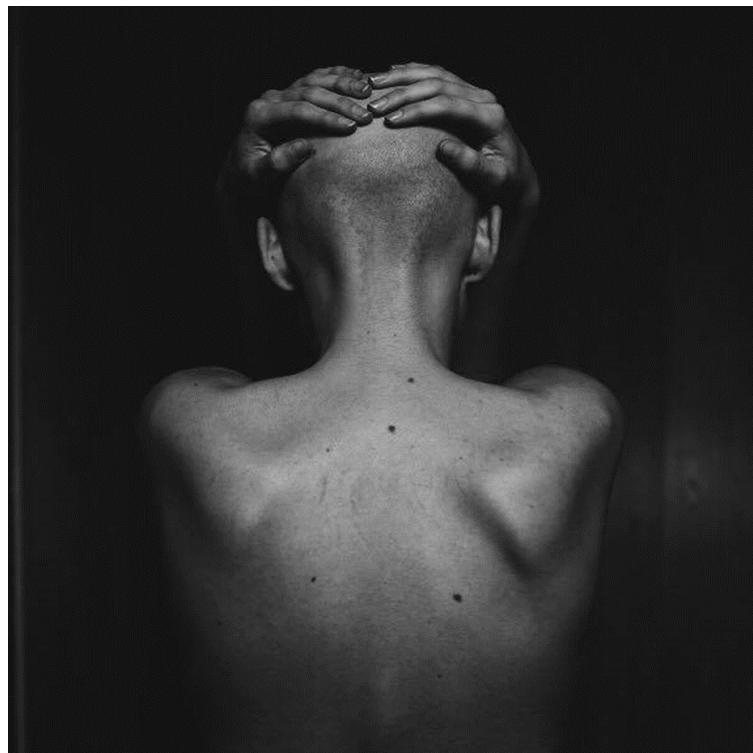
Vaata seda pilti ja ütle, mis mõtted Sulle pähe tekivad. Kas sa näed enam, kui alasti inimest hoidmas kätega kinni peast? Kui sa oled tavaline tänapäeva noor, siis ilmselt mõtled, et see on mingi suvaline Tumblr pilt. Kui sa pole noor, siis ilmselt mõtled midagi muud, aga seda ma ei oska pakkuda, sest ma ise olen nooruk.

Nüüd ma ütlen sulle, mida ma ise selles pildis näen. Näen valu, pisaraid ja kannatust. Kas sa tead, et sellel tüdrukul oli vähk? Muidugi mitte, sa ei peaks seda teadma, aga nüüd tead. Vaata seda pilti nüüd uuesti, kas vaatad pisut teistsuguse pilguga? Vaatasid, eks.

Ta on 17-aastane ning tal on oma lühikese elu jooksul olnud kaks ajukasvajat. Võib-olla on sul sellest ükskõik, aga palun unusta nüüd hetkeks kõik oma mured, probleemid ja kohustused ning mõtle, kui see tüdruk oleksid sina. Vanem, mõtle, kui see oleks sinu tütar. Mõtle, kui see oleks sinu parim sõbranna. Kas see teema huvitaks sind rohkem?

Tõttöelda on päris kurb vaadata igapäevaelu. Sa tormad pidevalt kuskile, küll tööle, küll kooli, küll kuhu iganes. Mõtled ainult sellele, kuidas ajaga kaasas käia. Muretsed asjade pärast, mida järgmisel nädalal enam ei mäletagi. Tekitad probleeme eimillestki. Koondad oma mõtted sellele, et ainult mõni kuu veel ja mul on vaheaeg, puhkus. Iga päev ootad järgmist päeva, mis on mägede taga ning kus kõik tundub perfektne. Kui kauaoodatud puhkepäev, nädal või kuu lõpuks kätte jõuab, läheb see sama kiiresti nagu algaski. Kas see ongi siis elu, mille nimel sa elad?

Ma ei taha sind nüüd pahandada, aga sa sõna otseses mõttes raiskad oma väärtuslikku aega. Ja kõige nõmedam on veel see, et sa isegi ei tea, kui palju sulle seda aega antud on. Lihtsalt raiskad.

Mina raiskasin ka, aga siis koputas reaalsus mulle õlale ja kogu mu suhtumine muutus. Hakkasin nägema igas päevas selle ilu. Ma ei ole ega ürita olla filosoof, aga kui sa nüüd hetkekski seisma jääks, annaks endale aega ja vaataks end ümbritsevat särava ja värske pilguga, näeksid sa ilu igas väikeses asjas. Sa hakkad rõõmu tundma nii väikestest asjadest, et see paneb sind lausa naerma. Sa tahad ka inimesed enda ümber naerma panna ja jagada nendega seda õnne ja ilu, mida isegi tunned ja näed. Sa soovid, et kõik suudaksid elada hetkes ja olla õnnelikud. Olla õnnelikud sellega, mis neil on. Kõlab küll klišeelikult, aga see on tõsi. Sa saad aru, et suur osa haigustest ja õnnetustest ei olene sinust. Sa ei saa neid takistada juhtumast, aga sa saad õppida nendega elama ning olema tugev, ükskõik, kui raske ning lootusetu olukord ka poleks. Sa mõistad, et oma lähedasi tuleb väärtustada kohe. Kallistada neid ja olla neil olemas. Sa õpid oma elu nautima. Sa õpid oma elu tõeliselt elama.

Tulles tagasi selle pildi juurde... Ühel päeval oled sa noor ja ilus. Sul on poissõber, sõbrad, hea perekond, head hinded, kodu – kõik on olemas. Järgmisel päeval viiakse sind haiglasse, tehakse operatsioon, hakkad veel lisaks kiiritusravi saama,

varsti kukuvad su juuksekarvad ära, siis kulmukarvad ja sa pead olema võimeline koolis käima. Ilma juusteta, kulmudeta, haigena. Mitte, et see kõik ka tegelikult nii kiiresti käiks, sest taastumine operatsioonist on hullem kui kogu see operatsioon ise, rääkimata järgmistest etappidest. Pärast kogu seda jama pead sa ronima kooli, kus sa oled teistest õpilastest maas umbes pool aastat ning tegemata kontrolltööde virn ajab pildi tasku. Haigus ja haiglas olemine ju haridust ei anna ning nii sa siis lähedki kooli ja tunned endal pilke, mis ründavad nagu sada nuga igast suunast. Nutt on kurgus, pisarad tulevad silma, aga kedagi ei huvita, kõik ainult vaatavad ja sosistavad üksteisele midagi kõrva. Ja siis äkki jõuab sulle kohale, et sulle pole antud võimalust nooruse kõige magusamat aega nautida. Sa ei saa süüa ega juua, mida tahad, vähirakke ei tohi ju toita. Sa pead pidevalt mingeid tablette sööma ja haiglas käima. Sa ei saa pidudel käia, iseenesest ju saad, aga sind lihtsalt ei kutsuta, vähihaiged ei ole populaarsed seltskonnahinged. Inimesed lihtsalt ei vaata sind nagu tavalist 17-aastast tüdrukut, sest sa oled ju kiilakas, haige. Hea, kui sul on sõbrad, kes jäävad lõpuni su kõrvale, enamasti ei juhtu sedagi. Kõik hakkab järsku su haiguse ümber keerlema, kogu su elu. Sa ei saa sellest enam mööda vaadata, see vahib iga nurga peal sulle otsa. Ometigi võiksid ju olla õnnelik, sest jäid ellu. Oledki, sa oledki õnnelik, aga kuidagi peab edasi ka elama. See tüdruk on üks tugevamaid inimesi, keda ma tean.

Ta tuli sellest välja, sai terveks. Minu jaoks on see pilt midagi palju enam kui lihtsalt pilt. See on raske lahingu võit. See on tugevus hoolimata oma nõrkusest. See on usk, et ükskõik kui raske sul ka poleks, saab lõpuks kõik korda. Ja kui ei saa, siis õpid varem või hiljem selle teadmisega lihtsalt elama ning olema õnnelik hoolimata oma õnnetusest.

See pilt on sõnum sellest, et **oma saatuse ees oleme kõik alasti.**

Vaata seda pilti nüüd uuesti, teades lugu selle taga. Vaata ja mõtle, kas pidev muretsemine, negatiivsus, närveldamine ja vingumine on ikka vajalik. Kas nende tegevuste peale kulutatud aeg on hästi kulutatud aeg? Kui palju naeru, positiivsust, rõõmu ja armastust mahuks nende tegevuste asemele... meeletult. Proovi seda, ma luban, et sa koged midagi enneolematult imelist.

Armsad gümnaasistid, õpetajad, koolitöötajad... väärtustage ennast ning inimesi enda ümber. Nautige elu kohe, siin ja praegu. Leidke rasketel aegadel midagi head ning positiivset, millest kinni hoida, kuni raskustest välja tulete. Halvad ajad ei kesta igavesti. Aga mis kõige olulisem, ärge oodake pidevalt mingit erilist sündmust või päeva või puhkust. Tehke tänases päevas asju, mis teevad teid õnnelikuks ning pakuvad teile rõõmu. Elage täna. Armastage oma elu!

OSALE MÄLUMÄNGUL!

SOOVID OMA TEADMISI
PROOVILE PANNA?

TAHAD VEETA PÕNEVALT
AEGA KOOLIKAASLASTE
SELTSIS?

NEMAD JUBA OSALEVAD:

Lisett Pärna, direktor Ain
Tõnisson, Kristjan
Laubholts, õp Liia Vijand jpt

SIIS ON TTG MÄLUMÄNG JUST
SULLE!

SÕBRALIK TAMME GÜMNAASIUM

**Victoria Prins (10.ME),
toimetaja**

15. veebruaril tähistati Tartu Tamme Gümnaasiumis sõbrapäeva, mille korraldas 10. meditsiini klass. Ürituse naelaks oli SõbraLaat, mille abil koguti Tartu Ülikooli Lastefondile ligi 100 eurot.

Sellel päeval ootas igat koolimajja sisenevat õpilast ja õpetajat poolik süda, millele oli peale kirjutatud number. Ülesandeks oli leida koolimaja pealt antud südame teine pool. Oma teise südame poole leidnud said auhinnaks saiakesi ja muud magusat. Lisaks poolikutele südametele oli koolis ka olemas SõbraPost, mille kaudu said õpilased ja õpetajad saata üksteisele ilusaid soovet. Esialgu oli plaanis lasta igal klassil teha enda postkast eraldi, kuid piirduti vaid kahega kogu kooli peale. Igale klassile jagati ka suunavärvid, millest kahjuks väga kinni ei peetud.

Selle päeva tähtsaimaks osaks oli SõbraLaat, mis baseerus meditsiini klasside koostööl. Kõik küpsetised olid õpilaste enda tehtud ning meeldiva üllatusena sai osta ka õppealajuhataja valmistatud maiustusi. Valikus olid nii magusad muffinid, šokolaadikoogikesed kui ka soolased pitsasaiakesed. Lisaks söögile sai osta ka õpetajate valmistatud sõbrapäevakaarte. Kaardi ostmisega kaasnes võimalus osaleda loosimises, mille auhinnaks oli suur valge kaisukaru. Karu võitis endale huvijuht Maarika Pokinen.

LUGEMISEST

**Helina Kalbe (11.HU),
toimetaja-fotograaf**

Uskuge või mitte, aga väiksenäna ma vihkasin raamatuid. Ma ei lugenud vist ühtegi raamatut enne, kui koolis kohustuslik kirjandus tuli ja neid raamatuid lugesin ma ka ainult poolenisti ja siis andsin alla (siinkohal siirad vabandused mu endistele kirjandusõpetajatele). Ma ei tea isegi

Õpetajad Mairi ja Järvsoo. A: erakogu

Mind teeb kurvaks see, kui vähesed õpilased sõbrapäevasündmustest osa võtsid. Näiteks ei paistnud koolimajas silma ühtlaseid meditsiini klassi neonmasse ega mururohelisi loodusklassi õpilasi. Samuti ei osalenud ükski klass fotokonkursil "Kõige sõbralikum klass". Ka kaisukaru loosimises osalesid vaid mõned üksikud. Sedalaadi päevad nagu sõbrapäev on vahelduseks hallidele argipäevadele ning siinkohal kutsungi üles Sind, koolikaaslast, rohkem hindama kaasõpilaste püüdusi ja tahet koolielu värvikamaks muuta. See aitab väga palju kaasa ka ühtse koolipere tekkimisele.

miks, aga ma lihtsalt ei olnud lugeja. See kõik aga muutus, kui umbes üheksandas klassis kinno läksin. Jaa, ma tean, et tundub, nagu see ei puutuks absoluutselt asjasse, aga see puutub, usu mind. Igatahes ma läksin kinno ühte filmi vaatama ja see sai kohe mu lemmikfilmiks. Siis läksin koju ja nagu iga normaalne inimene tänapäeval, guugeldasin seda filmi, aga tulemustes hakkas ilmuma samanimeline raamat... Sain teada, et see film on tehtud raamatu ainetel. Tollel hetkel ei tulnud mul absoluutselt meelde, et mulle raamatud tegelikult

ei meeldi... Imelik, ma tean, aga ma läksin samal päeval raamatupoodi ja otsin omale selle raamatu ja lugesin selle kahe päevaga läbi. Kuuega, kui arvestada ka kahte järgmist selle sarja raamatut, mille ma kohe otsa lugesin. Peale seda ma lihtsalt hakkasin raamatute kohta rohkem infot otsima. Eest avastasin terve hulga inimesi ehk raamatukogukonna (*book community*), keda seobki nende ühine huvi raamatute ja lugemise vastu. Sellel päeval otsustasingi, et minust saab lugeja (eesti keeles tundub see sõna kahtlane, aga ega ma seda keelt väga hästi ei oskagi, nii et kõik on okei).

Tähelepanu! Edasine lõik sisaldab klišeid ja tunnetest rääkimist, nii et kui te kavatsete mind sellega hiljem narrima hakata, siis palun mitte edasi lugeda, aitäh!

Kuidas ma aga raamatuid lugema jäin ja miks ma just inglise keeles loen? Nendele küsimustele on väga lihtsad vastused. Alustame teisest küsimusest. Inglise keeles loen ma lihtsalt sellepärast, et need raamatud, millest ma huvitatud olen, on täiesti jhuslikult välja andnud suurbritannia või ühendriikide autorid. Mulle meeldib raamatuid lugeda just originaalkeeles, kuna tõlkes lähevad alatihi paljud tähendused ja tunded kaduma. Saamaks teada, mida autor päriselt mingi lause, peatüki või terve raamatuga mõtles, eelistan ma lugeda originaalkeeles.

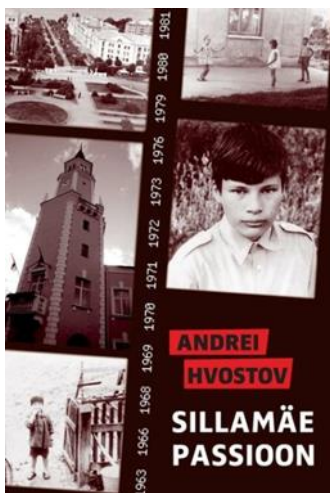
Kuidas ma aga kolm aastat hiljem veel loen? (See on nüüd see kliše osa.) Lühike vastus oleks, et mulle lihtsalt meeldib, mis tundeid raamatud ja nende sisu minus tekitab. Peale seda filmisarja võtsin ma järgmise raamatu kätte, kuna avastasin, et sellel ajal, kui ma loen, ei lugenud mitte miski

muu. Ma olin täielikult raamatus sees ning reaalelust ja selles olevatest probleemidest ei teadnud ma midagi. Tollel hetkel olid ka just toimumas lõpueksamid ja gümnaasiumitesse sisseastumiskatsed ja võib-olla olid need ka põhjusteks, miks ma lugemisega jätkasin... Sest ma lihtsalt ei tahtnud reaalsusega tegeleda. Mulle oli millegipärast eksamiperiood eriti raske, kuna ma polnud just viieline õpilane ja mul tuli ikka kõvasti tööd teha, et näiteks matemaatika eksam kolme peale ära teha. Selle eest aga inglise keele eksami sain viie ja eesti keele eksami nelja. Ma ütlesin, et ma ei oska eesti keelt.

Samuti oli ka igas raamatus tegelane, kellega ma sain samastuda, *relate'ida, if you will*. Ma valisin oma raamatukokku just neid raamatuid, kus oli tegelane, kes sarnanes minuga, kellel oli ka võib-olla elus hetkel raskem või keerulisem aeg, aga siiski sai ta sellest üle. See andis ka mulle lootust (ma ütlesin, et siin tuleb kliše teema, ise oled süüdi, et edasi lugesid). Ja ega iga raamat ei ole sama. Iga järgmise raamatu tegelased on eelmisest täiesti erinevad nii välimusest, iseloomult, kui käitumiselt. Raamatud tutvustavad nii palju erinevaid inimesi ja kultuure.

Su kirjanduse õpetaja on sulle tõtt rääkinud. Raamatutest on väga väga palju õppida. Alustadest raamatutest tänapäevas, lõpetades raamatutega kuskil kauges galaktikates tuhandeid aastaid praegusest. Mõned raamatud õpetavad lahkusest, mõned raamatud õpetavad vaprust. Mõned raamatud õpetavad sulle asju enda kohta millest sul enne absoluutselt aimugi polnud. Sa pead lihtsalt leidma omale selle õige raamatu, millest oma lugemistekonda alustada.

ÕPETAJA VIJAND SOOVITAB RAAMATUID

Üks minu lemmikuid on Kalev Kesküla "Elu sumedusest". Inimese elu kulgeb kriisist kriisi, puberteedist keskeani ja siis vanadusse ning kõik tundub eestlase silmis nii trööstitu. Iroonia ja nukrus ning huumor põimunud mingiks teadmiseks elu sumedusest. Lühijutud on justkui õpetussõnad, kuidas nautida ja tunda rõõmu elust. Lõpetuseks sobiks ehk tsitaat: "Te võiksite olla vähemalt mõistlikud ja sõbralikud inimesed. Igaks juhuks, sest kunagi ei või täpselt teada."

Ajaloo vallast on tore lugemine Andrei Hvostovi "Sillamäe passioon", kus tema enda lapsepõlve põhjal kujutatud nõukogude aeg on pikitud mõnusate ekskurssidega nõukogude olmesse. Tusane ja rahulolematu autor elab kirglikult välja oma ängistuse, kirjutades mõnusa kriitilise alatooniga raamatu, kus on põimunud intellektuaalsus, poliitika, seksuaalsus ja eksistentsialistlikud probleemid.

KAHEKSA FAKTI, KUUS ARVAMUST JA ÜKS TÕDEMUS

1. Contemporary Literacy in Contemporary Kids ehk C.L.I.C.K. on Erasmus+ rahvusvaheline koolide koostööprojekt, mis keskendub tänapäeva noorte kaasaegsetele kirjaoskustele ja kestab 2015 - 2017.

2. Projekti koordineerib Tartu Tamme Gümnaasium ja selles osalevad partnerkoolidena 10i Campus (Taani), CFPIIMM (Portugal), Colegiul Tehnic Mihai Bacescu (Rumeenia), C.E. Rivas Luna (Hispaania) ning Tefvik Seno Arda Anadolu Lisesi (Türgi).

3. Partnerkoolide ühiseks mureks on üldine negatiivne suhtumine kooli, samuti õpilaste ebapiisavad õpioskused. Seetõttu pürgitakse tihedas koostöös uue arusaamani, kuidas tõhus õppimine tegelikult toimub.

4. C.L.I.C.K. raames arendatakse sügavuti digi ja tehnoloogiapädevusi, info ja meediapädevusi ning poliitilisi ja kultuuridevahelisi pädevusi.

5. Projekti märksõnadeks on meeskonnatöö, teadmuspõhisus, enesejuhtimine, maalähedus ja innovatsioon, digitaalne õpikeskkond ning nutikas kommunikatsioon.

6. Projekti eesmärke aitavad saavutada kolm projektikohtumist (Eestis, Türgis ja Hispaanias) ning kolm rahvusvahelist õpilaagrit (Portugalis, Rumeenias ja Taanis).

7. Meie kooli projektimeeskonda kuuluvad õpilased Stella Tiit (12.ME), Christer Lass (12.TE), Madli Utt (11.LO), Angela Allik (10.HU), Kristi Kütt (10.HU) ja AnettKristin Palmar (10.IT). Koolitöötajatena lõövad kaasa haridustehnoloog Tuuli Tomson ning õpetajad Triin Lingiene, Katrin Tikko ja Liia Vijand.

8. C.L.I.C.K. eesmärke, osalejaid, tegevusi ja tulemusi tutvustab projekti mitmekeelne veebileht ning projekti jooksul arendatavaid pädevusi käsitleb ingliskeelne e-käsiraamat. Mõlemad platvormid tehakse avalikkusele kättesaadavaks järgmise õppeaasta alguses.

Anett Kristin: Digipädevus on andmete töötlemine, salvestamine ja edastamine tehniliste

vahendite, meetodite ning võtetega. Digipädevaks ei pea olema sündinud, vaid seda on võimalik kõigil omandada – kui vaid tahtmist jätkub!

Christer: Mõistan, et tehnoloogia ei paku igale inimesele huvi, kuid ilma tehnoloogiata ei oleks võimalik moderne meditsiin, energeetika ega kiire info levik. Tehnoloogia vajab loomingulisi ning pädevaid inimesi!

Stella: Mitte ilmaasjata ei kutsuta 21. sajandit informatsiooniajastuks, kuna Internetis levivat infot on tohutult palju ja seda tekib aina juurde. Aga kuidas teha vahet tõel ja varel? Kas võib olla kindel, et erinevate blogide ja foorumite kaudu jagatud teadmised või näiteks Wikipedia keskkonda lisatud artiklid on tõesed?

Partnerkoolide õpetajad: Meedia ei ole juba ammu enam pelgalt meie kultuuri mõjutaja, vaid ta ongi osa meie kultuurist. Seega õppigem meediasõnumeid tähelepanelikult jälgima ja neid kriitiliselt hindama!

Madli: Kahjuks on oskus sotsiaalseid probleeme adekvaatselt ning efektiivselt arutada muutumas järjest haruldasemaks. Kodanike huvi poliitika vastu kaotab populaarsust, kuid noorte varajane poliitikaalane harimine ja poliitikasse kaasamine võib selle probleemi lahendus olla.

Angela ja Kristi: Maailm globaliseerub, kuid ikkagi on iga maa ja rahva jaoks oma kultuur kõige tähtsam. Seepärast on kultuuride mitmekesisuses orienteerumiseks vaja tundma õppida erinevate maade ajalugu, geograafiat, poliitikat ja palju muud. Eelkõige tuleb meil kõigil püüelda avatuse, mõistmise ja sallivuse suunas.

Äsja Portugalis toimunud esimeses õpilaagris avastasime oma suureks rõõmuks, et meie õpetajad mõistavad üksteist poolelt sõnalt ja meie õpilased on kui üks suur pere, keda iseloomustab uudishimu, naeruisus, intelligentsus, hoolivus ja lahkus. See tõdemus annab meie projektile tõelise Euroopa mõõdu!

C.L.I.C.K. projekti meeskond

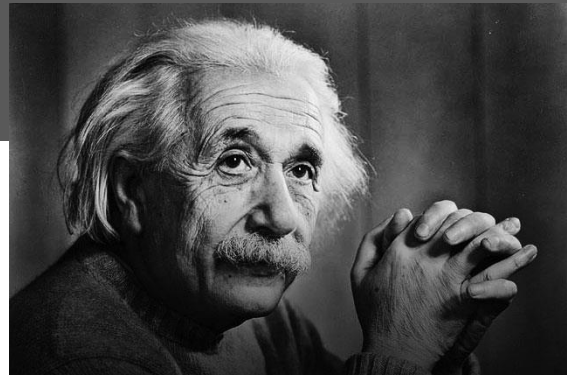
HARIDUSE (ja inimkonna) TULEVIKUST VOL. 2

**Kristjan Kalam,
Füüsikaõpetaja**

Panen kirja mõned mõtted, mis mul tekkisid Karl Pütsepa artiklit lugedes.

Alustuseks võtame väite, et matemaatika-informaatika valdamine on soovitus noortele eelkõige raha nimel. Mõnele ehk tõesti, aga ainuüksi raha pärast ei ole mõtet mitte midagi teha, motivatsioon millegi tegemiseks peab ka kuskilt mujalt tulema. Selgitan seda lähemalt artikli lõpus.

Liikudes mööda mõttelõnga edasi, vastandatakse filosoofiat ja filoloogiat matemaatikale - füüsikale (või informaatikale või teistele loodusteadustele). Philia tähendab armastust ja Sophia tarkust, seega ennast filosoofiks nimetav ei tohiks ära põlata ühtegi teadust, vaid armastama kõiki tarkusi. Iga tõsiseltvõetav filosoof ajaloos on olnud ka pädev matemaatikas. Samuti muidugi vastupidi – matemaatikud on ka filosoofid. Mida kaugemale ajas tagasi minna, seda rohkem see väide kehtib. Vana-Kreeka mõtlejaid nimetavad humanitaariahuvilised filosoofideks, et lasta enda valdkonnal autoriteetsemana paista. Sama teevad muidugi reaalteadlased, nimetades antiikaja mõtlejaid matemaatikuteks (ise nad vaevalt sellisest sildistamisest huvitatud oluks). Õigus on muidugi mõlemil - mida vähem arenenud olid kõikvõimalikud uurimisvaldkonnad, seda rohkematega oli võimalik ühel inimesel tegeleda. Nii oli veel isegi mõnisada aastat tagasi, kui helgeimad pead tegutsesid samuti mitmetes valdkondades, näiteks Newton oli matemaatik, füüsik, (al)keemik, poliitik, filosoof, piibliuurija (sügavalt religioosne inimene, nagu mitmed maailma tippteadlased seda on ja on olnud) ja võib-olla muudki, mis ei ole nii üldlevinud informatsioon. Õigupoolest nimetati kuni 16.-17. sajandini kõiki looduseuurijaid filosoofideks. Kaasajal on selline mitmekülgus märkimisväärselt keerulisem, sest igas valdkonnas on juba nii palju avastatud ja aru saadud, kui palju on veel avastamata, et mitmel rindel tegutseda üks inimene enam üldjuhul ei jõua. Geeniuste seas on muidugi siiani neid erandeid, nt Bertrand Russell,

Albert Einstein, Stephen Hawking jt. Seega kõik, kes maailma asjade üle filosoferivad, on sunnitud seda tegema muidugi ka matemaatiliselt, sest niipea, kui looduse üle arutledes tühipaljast mänglemisest kõrgemale tõusta, et midagi ka kindlalt väita, tuleb kokku puutuda matemaatikaga. Miks? Seepärast, et matemaatika on igasuguste arvuliste kirjelduste universaalne keel. Matemaatika keeles rääkides säilib eelduses sätestatud tõde kogu arutluse vältel. Kui eeldus kehtib ja matemaatilise keele grammatikareegleid on järgitud, siis võime olla kindlad, et kehtib ka järeldus. See on nii õigupoolest igas keeles, mille sõnade tähendus ja reeglid on piisava täpsusega määratletud. Tavakeele sõnadel ja reeglitel aga matemaatikale omast rangust pole, mistõttu tavakeele abil on raske keerulisemaid loodusteaduslikke arutlusi teostada (viimased neli lauset on võetud gümnaasiumi füüsikaõpikust, millega siinkirjutaja täielikult nõustub). Matemaatika keelt on, tõsi, veidi keerulisem algul omandada kui näiteks inglise keelt. Peamiselt seetõttu, et inglise keeles on kasutusel ladina tähestik, mida me juba mõistame. Matemaatikat õppides tuleb omandada terve uus sümbolite kogumik. Justkui hakkaks hiina keelt õppima – ilma sümbolite tundmata ei saa algul mitte midagi aru. Süntaktilistest probleemidest läbimurdmisel saadav kasu on aga määratult suurem mistahes muu keele omandamisega võrreldes – matemaatika keele abil saame lisaks sama keelt rääkivate inimestega suhtlemisele rääkida ka loodusega. Seega kui tahame midagi kindlat järeldada (mitte ainult arvamust avaldada, vaid väita kindlalt, tõestada fakti), tuleb paratamatult kasutada selleks matemaatikat.

Järelikult väita, et „liiga“ loogiline ja „liiga“ ratsionaalne mõtlemine pärsivad ideede teket, on pehmelts öeldes arusaamatu. Pigem on ideede nappus märgiks sellest, et ei ole matemaatilis-loogilist ega loodusteaduslikku mõtlemisvõimet.

Kui inimest huvitavad küsimused, nagu „Miks on taevas sinine?“, „Miks on rohi roheline?“ või „Kuidas elekter meie koju saab ja seal kõik vajalikud tööd ära teeb?“ (vastata saab ka sõnadega seletades, aga ainult seepärast, et matemaatiliselt on ära tõestatud, et selline sõnaline seletus on õige), siis selliseid küsimusi esitab ümbritsev maailm meile pidevalt ja nendele vastuste otsimine on sellise inimese jaoks suurem motivatsioon kui raha ja kaugelt suurem teadmiste ammutamise ja mõtetegevuse arendamise viis, kui niisama omakasust lähtuvalt proovida endale midagi selgeks teha või üritada häid hindeid saada, sest „siis saan kunagi hea töö ja elu on mõnus.“

Lõpuks veel väide, et filosoofia, kirjandus ja kultuur innustavad mõtlema ja arutlema (mis muidugi on õige), kuid lugejale arusaadavalt on vihjatud, et reaalteadused seda järelikult ju ei tee. Sellest, et matemaatika on samavõrd arutlus maailma üle kui filosoofia ja tegelikult on nad ühe mündi kaks külge, oli juba juttu. Samuti küsimused meid ümbritseva maailma kohta ja nendele vastuste saamine, mis on arutlusoskuse alus, ongi põhjus, miks on olemas loodusteadused. Infotehnoloogiast ei ole veel üldse juttu olnud. Me oleme konstrueerinud palju tehnoloogilisi abivahendeid oma elu lihtsustamiseks, kuid iga nutikama aparraadi süda on protsessor, mis teostab loogikatehteid. Inimesed suhtlevad omavahel paljudes erinevates keeltes, mis on kõik inimeste endi poolt välja mõeldud. Loodus aga suhtleb omavahel ja inimestega (kes on ju samuti looduse osa) matemaatika keeles. Vähemalt me ise oleme nii tõlgendanud, sest nagu juba öeldud – matemaatika keel on kõige lihtsam viis loodusega suhelda ja temalt mingit infot kätte saada, sest eesti, inglise või vene keelt ta paraku ei räägi. On seetõttu ka väga arusaadav, miks me oleme loonud protsessorid, mille töökeel on matemaatika. See on looduse keel ja tehnoloogiad, mis meid loodusega kooseksisteerimisel aitavad, oskame me samuti tööle panna vaid matemaatika keeles. Seega on informaatika teadus, mis teeb meie elu lihtsamaks ja aitab meil loodusega suhestuda (kas sellele läheneda või sellest kaugeneda, on igaühe enda teha) ning kasutab selleks matemaatika keelt. Seega liigitame IT samuti täppisteaduste alla.

See, et matemaatika ja IT valdamine toob muuhulgas ka materiaalset rikkust, on tõsisele

entusiastile vaid meeldiv boonus, mitte eesmärk iseenesest. Matemaatika abil saab teha inimeste elu paremaks: kas lihtsalt mingit füüsilist tegevust lihtsustava IT-lahenduse näol või hingeelu rikkamaks muutmisel, kui saame matemaatikat rakendades uusi teadmisi maailma kohta. Tõsiasi, et inimkond on valmis selliste hüvede eest maksma, st pakkuma materiaalset vara neile, kes neid hüvesid pakuvad, on nagu öeldud, entusiastlikule visiooniga inimesele lihtsalt boonus oma ideede teostamise kõrval. Elon Musk, Bill Gates või Stephen Hawking vaevalt enam selle nimel rabavad, et arveid maksta või leiva peale vorsti osta.

Et mõtteavaldusele ei jääks ainuüksi vastupropaganda maiku, siis muidugi tuleb mainida, et õnnelik inimene on igakülgsest arenenud inimene. Werner Heisenberg mängis hästi klaverit, Albert Einstein viiulit ja Richard Feynman maalis sellisel tasemel, mis võimaldas esineda isikunäitusega. Koolis õppimine annab teadmisi ja oskusi, mis võivad olla kasulikud ja vajalikud. Ent kõik omandatud teadmised ja oskused ei pea olema eesmärgipärased või sügavalt põhjendatud ning omavahel igakülgsest lõimitud, vaid nad võivad olla olemas lihtsalt sellepärast, et teevad elamise ilusamaks ja rikkamaks.

Lõpetuseks toon ka välja ühe aspekti, millega ma olen täielikult nõus – rohkem tuleb lugeda. Nii ilukirjandust, populaarteaduslikke tekste, kultuurialaseid ja filosoofilisi artikleid (mittekollasest) ajakirjandusest jms tekste, mis sisaldavad abstraktseid mõisteid ja mitte ainult lihtlauseid. See arendab mõtlemisvõimet, kirjaoskust, distsipliini, püsivust, annab uusi teadmisi. Lisaks aitab kaasa sellele, et õppida eristama ja valima keelekasutusstiile - mis sobib säutsu, ei pruugi sobida eksamivastusesse. Nutiajastul on kõigist nendest oskustest selgelt vajaka. Võib-olla on tulevik raamatutevaba ja inimestevaheline suhtlus on õigekirjatu mõmin, nagu koopainimestel: „haha, lol, irw,“ aga seni, kuni nii ei ole, on tarvis ikkagi lugeda, sest nagu ütles üks anonüümseks jääv TÜ professor, ei saa ennast teostada haritud inimeste seltskonnas, kui väljenduslaad lõhnab külapoe-taguse põõsaaluse järele.

ALUSTAB KULTUURISUUND

Armas koolikaaslane, kas Sina teadsid, et uuest aastast lisandub „uus suund“? „Uus suund“ ehk praeguse humanitaarsuuna täiendus või hoopiski noorem õde kannab nimetust kultuurisuund. Mis vahe on aga kultuurisuunal ja humanitaarsuunal? Või on tegemist ainuüksi uue nimetusega, et näida erilisemana?

Vaatame humanitaar- ning kultuurisuuna suunaainete loetelu ning suunatudvustust, kusjuures info ilmus kodulehele vaid mõned päevad enne Intellektikat:

KULTUURISUUND

Kultuurisuund on mõeldud eelkõige neile õpilastele, kel huvi pigem humanitaar- ja sotsiaalteaduste vastu, kes tahavad näha maailmast üldist pilti ja kelle jaoks on oluline oma koha leidmine muutuva kultuuriruumiga maailmas. Selles suunas tegeldakse kultuuripärandi ja tänapäeva ühiskonna vaheliste seoste uurimise ja mõtestamisega, vanade kultuurimustrite tänapäeva ülekandmisega nii loovtööde, multimeedia kui pärandtehnoloogia vallas. Selle suuna õppetöös on oluline roll projektitöödel, õppekäikudel ja lühipraktikatel erinevates asutustes (nt ERM), tehakse koostööd TÜ Humaniora valdkonnaga.

Suunaained

suunatudvustuskursus
kultuurilugu
müüt ja kirjandus
maailma usundid
filosoofia
arheoloogia
etnokursus
draamakursus
nn kitsas või lai matemaatika
moodulkursused (nt folkloor, etnoloogia, pärandtehnoloogia, multimeedia, kunst)
keskkonna- ja kultuuriloo välipraktikad

HUMANITAARSUUND

Humanitaarsuuna õpilased tegelevad süvitsi kirjanduse ja draamaõpetusega, loovtööde, uurimuste ja arvustuste kirjutamisega. Lisaks õpitakse kunstiajalugu, maalimist ja mitmeid sotsiaalaineid. Õppetöö lahutamatuks osadeks on õppekäigud muuseumidesse ja teatrisse, välipraktikad Eesti looduslikult ja kultuuriliselt huvipakkuvatesse paikadesse, kus tegeldakse mitmesuguse loominguilise eneseväljendusega, õpitakse tundma kohalikku pärimuskultuuri jms.

Suunaained

keskkonna- ja kultuurilugu, sh välipraktikad kolmas võõrkeel (vene, saksa, soome, prantsuse)
kaasaegne eesti- ja väliskirjandus
usundilugu
filosoofia
inimene ja õigus
psühholoogia
globaliseeruv maailm
draama- ja teatriõpetus
nn kitsas või lai matemaatika

Mis on tulnud juurde/mida on välja praagitud?

Nagu näha jookseb suunaainetes kultuurisuunal mitmel korral läbi „etno“, samuti näeme, et lisandunud on folkloor ja pärandtehnoloogia. Kõik sõnad on aga nii peenekoelised, et noore gümnasisti jaoks võivad need hoopiski hirmutavana tunduda. Mis folk? Mis etno? Päranditehnoloogia? Pärand+tehnoloogia?!? Tõmbenumbriks võib aga lugeda projektirohkust ning õppekäike, samuti on ligimeelitavad koostöölepingud ERM-i ja TÜ-ga. Kultuurisuund kaotab aga kolmanda kohustusliku võõrkeelega, õigusõpetuse, globaliseeruva maailma ning teatrikursuse. Seoseid on näha kursustel usundilugu ja maailma usundid, kaasaegne eesti- ja väliskirjandus ning muut ja kirjandus. Suunakirjelduse põhjal tundub kultuurisuund põhjalikum kultuuri ning pärimuse uurimisel, humanitaarsuunas aga tegeleti rohkem loominguliste tegevustega.

Ai: Tartu Tamme Kool

Tamme Lehel on aga tekkinud mitmeid küsimusi seoses sellega, et miks on uue suuna tekkimine maha vaikitud? Miks teavad uuest suunast vaid need, kes kooli kodulehel juhuslikult ringi uitavad? Miks ei ole küsitud õpilaste arvamust? Miks ei seotud humanitaarsuunda mõne teise valdkonnaga nagu näiteks meedia? Või hoopiski midagi täiesti uut kogu Eestis – draama- ning teatriklass?

RAAMATUSOOVITUSI ÕPILASTELT

Romaan, mis võitis Eesti Kirjanike Liidu romaanivõistlusel esimese koha. Armin Kõomäe teose „Lui Vutoon“ lugu leiab suuremas osas aset Tallinnas Ülemiste keskuses. Mis saab siis, kui peale sinu ei ole maailmas enam kedagi? Pärast selle raamatu lugemist vaatad Ülemistesse minnes Hugo Bossi poodi võib-olla teisiti.

Anonüümse autori kirjutatud raamat „Kuidas minust sai HAPKOMAH“ haarab sind kaasa narkomaailma, kus asjade ilustamiseks ruumi ei jätku.

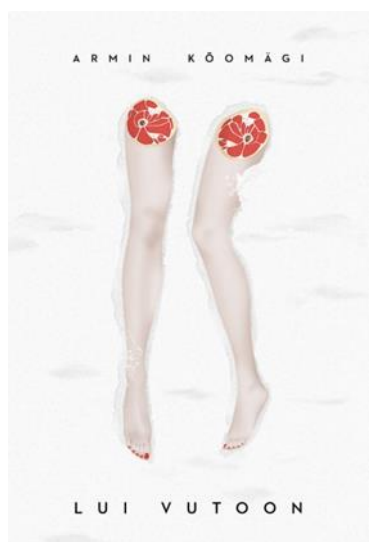
See raamat teeb rohkem narkoennetustööd kui Eesti riik siiani suutnud on. – Mudlum

Kui ta sulle tänaval vastu jalutaks, ei märkaks sa temas midagi erilist.

Ta on noor, kõhnema kehaehitusega (nad kõik on) mees, eestlane. Ta nimi on HAPKOMAH ning ta elab Tallinnas - aga ühes teises Tallinnas, Tallinnas, mis on meie kõigi ümber, aga mida enamik meist kunagi ei näe ega koge.

Sinna varjatud linna on võimalik osta pilet väga lihtsalt ja ainult kümne euro eest. See on ühe doosi küüru (fentanüüli – toim.) hind selle Tallinna tänaval, kus paljud meist elavad ja liiguvad. HAPKOMAH müüb sulle sinna maailma pileti 15 euroga: see on selle raamatu hind. Mida sa selle üleäänud 5 euro eest ostad, võid sa nüüd küsida. Selle eest ostad sa oma elu, sest 10-eurose piletiga sa sellest maailmast siia tagasi ei tule.

Ei ole üldse halb diil, ütleks mina. - Tarmo Jüristo

TAMME GEENILABOR – ANNA HOOGU!

Madli Utt,
toimetaja (11.LO)

A: kuvatõmmis

Meie kooli õpilased on võtnud ette tore projekti biotehnoloogia praktikumilabori sisustamiseks. Nii suudaksime esimesena Eesti gümnaasiumitest pakkuda võimalust teha nüüdisaegseid laboratoorseid töid biotehnoloogias kooli enda ruumides *#first*. See aitab õppetöös olla senisest paindlikum ning säästab õpilaste kallist aega, kuna ei ole vajadust praktikumiks koolist lahkuda *#timeismoney*. Skänni oma nutiseadmega kood, kui Sul on soov näha Tamme Gümnaasiumi õpilaste valmistatud videot. Projekti on võimalik toetada Hooandja keskkonnas, kus näiteks üheks auhinnaks on hariv autosõit TTG õpetajatega! Ärge magage maha imelist võimalust oma lemmikõpetajaga ÕPPEõitu teha!

A: Karl Pütsepp

A: erakogu

„JÕULUTUNNELI“ EETILISUS

Artur Anderson (12.ME)

Igal riigil on oluline roll oma inimeste toetamisel. Võimaluse korral aidatakse ka võõrriigi kodanikke. Konflikt tekib aga siis, kui samale tasandile asetatakse nii välisriigi kui ka oma riigi kodanikud. Mida peaks riik abistama, kas Vähiliitu, Afganistani haridus – ja julgeolekusüsteemi, Kreeka kokkuvarisenud majandust või midagi neljandat? On võimalik toetada kõiki? 2015. aasta 28. detsembri seisuga on ERRi heategevusprogramm „Jõulutunnel“ kogunud Vähiliidule ligi 300 000 eurot. Eesti riik korraldab annetuspogrammi oma riigi kodanike aitamiseks.

Samal ajal, kui on võimalik toetada välisriike, näiteks „Afganistani julgeolekut ja haridust ligi 780 000 euroga“ ning eraldada välisministeeriumi arengukoostöö vahenditest välistudengite õppimisvõimaluste toetuseks Eestis ligi 450 000 eurot (Välisministeeriumi pressiosakond, 2015) ning ei ole võimalik leida vajalikku summat kaasaegse vähiravi võimaluse soetamiseks, tekib paratamatult küsimus, kas riigis toimuvad asjad nagu ühele Põhjamaale ning lääneriigile kohane? Küsimus ei tohiks olla selles, kuhu poole kaalukauss peaks langema. Eesti riigi areng eeldab teotaheliste välistudengite saabumist Eestisse ning iga riigi julgeolek ja haritud rahvas peakski olema inimkonna ühine eesmärk. Küsimus on antud kontekstis aga puhtalt eetiline. Kui on võimalik toetada välisriikide kodanikke, siis peaks riik leidma ka võimaluse vähihaigete modernse ravi toetamiseks oma riigis, mida praegu üritatakse saavutada annetuste saamise teel.

Aasta alguses valmistas poleemikat veel Kreekale laenuabi andmine. Eesti garanteeris Kreekale laenuabi 357 miljonit eurot 2012. aasta seisuga. Laen antakse muidugi eeldusega, et see makstakse kunagi tagasi, kuid siiski ei saa fakti vastu, et meie riik suutis eraldada 357 miljonit eurot riigile, mis kukkus auku, mille ise kaevas – suured pensionid, maksudest kõrvale hiilimised, töökultuur, põhjendamatud tasud. Julgen väita, et Vähiliidu poolt soetatav mobiilne ravituba moodustab sellest

„Jõulutunneli“ saatejuhid. A: ERR

summast protsentuaalselt marginaalse osa – kas on selle jaoks vaja korraldada „Jõulutunnelit“, kui suudetakse eraldada 357 miljonit eurot Kreeka abistamiseks? Võib väita, et Kreeka abistamist ning Vähiliidu toetamist ei saa ühele tasandile asetada. Ühele tasandile ei saa neid asetada, kui arvestada vaid kulunud summat, sest lõppeesmärk on mõlemal üks – parandada inimeste elukvaliteeti.

Tõenäoliselt on vähihaiged olnud kunagi maksumaksjad või on praegugi. Sotsiaalmaksu maksmine peaks kodanikule tagama ravivõimalused haigestumise korral. Ravivõimaluste tagamine tähendaks seda, et ravi võimaldavate atribuutide soetamiseks ei peaks riik koguma annetusi, vaid leidma alternatiivseid meetodeid nende soetamiseks.

„Alternatiivseks meetodiks“ võiks olla näiteks ametnike tasustamise reglementeerimine. Ülemakstud ametniku tasu piiramine ei lahenda probleemi, kuid ülemakstud ametnike palkade, esinduskulude ja hüvede korrigeerimine oleks kindlasti üheks sammuks, mis võimaldaks raha eraldada ka oluliste vahendite jaoks, antud juhul olgu selleks mobiilne vähiravi kabinet. „Ülemakstud ametnikuks“ võib nimetada ametnikku, kes on oma positsioonil eelkõige eesmärgiga teenida raha, mitte pühendumustundest. Kohti, kust leida vajalik summa, on kindlasti palju, kuna riigi tasandil on tegu marginaalse summaga.

Programmi lõpptulemuse vastu ei ole tõenäoliselt kellelgi midagi – Vähiliit saab soetada endale mobiilse ravikabineti, millega saab üle Eesti vähihaigete aidata. Probleem on aga viisis, kuidas mobiilne ravikabinett kätte saadakse. Kui annetusefondi kogub raha Eesti riigi ametlik meediakanal eelkõige Eestis elavate inimeste abistamiseks, seab see küsimärgi alla riigi

võimekuse oma kodanikke, kes mingitel põhjustel elu hammasrataste vahele sattunud, aidata, kuna peab küsima annetusi selle teostamiseks samal ajal, kui ollakse võimelised agaralt toetama välisriikide arengut, kui oma riigis pole elementaarsed asjad korras. Tundub absurdne.

Eelnevad lõigud ei tohiks väita, et annetamine on patt. Abivajat tuleb aidata võimaluste piires - kõiki ei saa kahjuks kunagi aidata. Tuleb leida, missugune dotatsioon on esmatähtis, missugune mitte. Samas on võimalik ebavajalike kulutuste likvideerimisega suunata annetus, sel juhul juba lihtsalt raha, sinna, kus seda tegelikult vajatakse.

VÄLISPILK: AMEERIKA ÜHENDRIIKIDE PRESIDENDIVALIMISED

Kes võistlevad maailma ühe mõjuvõimsama ametikoha nimel?

DEMOKRAADID

HILLARY CLINTON –
endine riigisekretär

BERNIE SANDERS –
Vermonti senaator

VABARIIKLASED

DONALD TRUMP –
ärimees

TED CRUZ –
Texase senaator

Lisaks Trumpile ja Cruzile kandideerivad
vabariiklaste seas veel:

John Kasich
Marco Rubio

LUULENURK

Luulet anonüümsetelt autoritelt.

Little blue bird

Little blue bird is chirping away
Flying in the night sky.
It has food, it has shelter,
Everyone thinks – she is happy.
Is it reality or is it an illusion?
Only the bird knows.

The bird feels happy, but empty
inside.
There is regret
There is hope
There is change...

Sometimes the bird falls down,
Hard...
But, she gets back up
And flies once again.

Thinking about the past,
What could've been done...
Everything would be different.
Living in the regret?
Or making it
the best?

There are others
Next to the bird.
Not many, but
All, who love her.

She is happy.

A: Karl Pütsepp

Kajakad

Kajakad liuglevad õhuvoogudes
Larus argentatus
Larus ridibundus
Larus canus
Nemad ei tea, et kuskil on
majanduskriis
buum
nälg
ülerasvumine
Pole piisavalt uuritud piisavalt
puuritud on
(kajaka aju)
Aga inimene ju ei mõista
Selleks peaks kajakas olema

SAADA MEILE OMA KAASTÖID!
tammeleht@tammegymnaasium.ee
Omaloomingutoimetuse juht Triin Hunt

TAMME LEHT SAI 1-AASTASEKS! MIS ON SELLE AASTA JOOKSUL TOIMUNUD?

Tamme Lehe toimetuse alustab tööd märtsis.

Esimesse toimetusse kuuluvad:

- Karl Pütsepp – peatoimetaja
- Eliise Elken – abipeatoimetaja
- Triin Hunt – sotsiaalmeedia korrespondent
- Artur Anderson – toimetaja
- Evelin Mühlberg – toimetaja
- Kristi Vint – toimetaja
- Reti Toom – toimetaja
- Helina Kalbe – toimetaja
- Erich R. Rosental – toimetaja
- Hanna-Annika Kuulmets - keeletoimetaja

A: Monika Väärt

Esimene number ilmub aprillis 2015.

PALJU ÕNNE MEILE!

